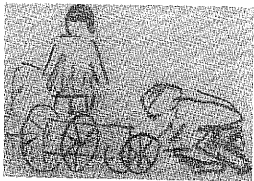

DĚTI HRY DIVADLO

■ Ve dnech 22.—24. dubna 1988 proběho v Rakovníku druhé „postgraduální“ pokračování pražské a středoevropské konzervatoře pro vedoucí dětských divadelních a loutkářských souborů, která je stále nazývána, podle místa, kde začala, Kralupská.

Letošní jarní setkání bylo zaměřeno na výtvarnou složku v dětském divadle. V původně plánované lektorské dvojici Hana Budínská-Karel Vostárek nakonec za K. Vostárka, který nemohl přijet, „suploval“ Jaroslav Provazník. Účastníci, rozdělení do tří skupin, z nichž každá pracovala s jedním materiálem (dřevo, papír, látka), si vybrali ještě v pátek večer jednu básničku (ze sedmi nabízených básniček od Josefa Hanzlíka, Ondřeje Suchého a Jana Vodňanského). Potom se v průběhu následujících dvou dnů snažili přemoci materiál i sebe a vytvá-

řeli drobný divadelní tvar. Ten měl naznačit, odkud by se dalo s daným materiálem a zvoleným textem začít v případě, že bychom se rozhodli básničku skutečně zinscenovat. Lektorská dvojice, která přecházela od jedné skupiny ke druhé, fungovala jako katalyzátor v okamžicích, kdy bylo nejhůř.

Další součástí víkendového setkání bylo zhlédnutí tří dětských představení — hostivické Tragédie převeliké o dobytí Milána, Stěchovického Pasáčka a pražské Kláry a skorodomu, z nichž poslední dvě vznikla v souborech absolventů Kralupské konzervatoře. Zhlédnutí představení bylo základem k další části semináře, a tou byla „hra na porotu“. Každá skupina si zvolila své tři porotce, kteří pak hodnotili jedno představení a vedli o něm diskusi. Dovolím si citovat na tomto místě hlas jedné z účastnic: „To jsem ještě nezažila a bylo to ohromně zajímavé. Člověk si ozkouší mluvit před fórem, a tu pozná, jak je tato role zodpovědná a nesnadná. Zároveň potřebná i nepřijemná. Chudáci porotci!“

V neděli dopoledne předvedla každá skupina to, co si stihla připravit, pak jsme si povídali o viděném a poslední dvě hodiny byly vyhrazeny pro Hanku Budínskou a její zkušenosti při práci s dětskými loutkářskými soubory. Na závěr opět citát: „A poslední, pro mě osobně nejsilnější, bylo podělení Hany Budínské o vlastní zkušenost z práce s dětmi; povídání o tom, co vše předchází zhotovení loutky, a úkazy prací dětí. Zde jsem nasávala a asi i vysávala nejtěžší věci, co se nasát i vysát dalo.“

RADIM SVOBODA

Kresba Josef Čapek

VŠECHNO BYLO JINAK

lů, zemědělců, vzdělanců, a dokonce i elektrikářů... všichni (aniž jsem je předem objížděl a přesvědčoval) dokázali rychle najít společný jazyk, všichni se dokázali dohodnout (což už se na tomto nemocném světě stává vzácnou výjimkou) a všichni dokázali (kolektivně!) dotáhnout své zájemry a společné myšlenky do konce, zdramatizovat je, upravit, vyčistit a předvést ostatním.

Když jsem o tom v tise pobrukujícím trabantu přemýšlel, došel jsem k závěru, že za tento zdánlivě hladký postup při výběru textu, hledání jeho tématu a nakonec vytvoření jakéhosi jevištního celku může především zvolení jediné výrazové prostředků. Právě tato jednota materiálu nás všechny spojila v jeden celek. Právě tato jednota materiálu — dřevo, látka, nebo papír — pomohla všem vytvořit či vyjádřit právě to, co všichni měli na srdci.

Být shrnovačem, prohlásil bych: Byla vytvořena Netvorivá atmosféra. Jak se tvoří netvorivá atmosféra? DOGMATY, přece.

Nez jsme se rozjeli k domovům, vyprávěla nám Hana Budínská o tom, jak pracuje s dětmi. Měla s sebou i ukázky jejich výtvarných projevů a na nich nám dokládala funkci zajímavého přístupu k dramatizaci, a to: zařizování si prvotních dojmů z dramatinovaného díla výtvarným projevem. K této prvotní výtvarným pracem se pak dramatizátoři během dramatizace velice často vraceli, aby ve své dramatizaci náhodou nedramatizovali něco jiného, než bylo původním úmyslem dramatizátorů dramatizovat.

Nedělní předvedení ukázek práce tří kolektivů proběhlo (až na natržené opony inovací směru plánovitě padajících praktikáblů) hladce. Ale i tady bylo překvapení: Všechny ukázky výrazně pracovaly s výtvarným citěním diváka. Lektorům se to tedy v Rakovníku povedlo. Omezením pouze na jeden materiál a občasným nenápadným vedením, dokázali seminariсты vést po cestičkách esteticky nepochybně vyšších, než je malování náušuláků a kulisy, na což se někteří z nás v skrytu duše marně těšili. A možná, že právě proto někteří ze seminariсты teprve později pochopili, jak výrazně a důsledně byly v tomto semináři řešeny základní problémy výtvarné

výchovy a jejího využití při scénografické řešení inscenace.

Podle — v úvodu uvedeném — hesla VŠECHNO JE JINAK se ze seminariсты (nezkušených jednotlivců, kteří vždy na předhládkách nábožně nerozuměli nebo nadávali porotám a porotčím) stali — pochopitelně — porotci. Sami na sobě si předvedli, jak nelehký díkol je vyslovování základního problému inscenace nebo formulování svého názoru, ale i řízení diskuse o zhlédnutých představeních.

Ta představení byla tři: Vše uzavřel Vltavín ze ZŠ Stěchovice známou pohádkou H. Ch. Andersena Pasáček veprávě (dramatizace vedoucí souboru Alena Malá).

Předtím jsme viděli Tragédii převelikou o dobytí Milána od hudebně dramatického souboru Hostivíc z Hostovic (dramatizace vedoucí souboru Dana Řihová). A nejprve nám předvedl dětský dramatický soubor Červotoč ze ZŠ U Sautošky, Praha 5 dramatizaci dětské povíčky Mileny Lukešové Klára a skorodóm.

Všechna představení nám měla co říci. Ať již Červotoči svou čistou bezprostředností, Vltavín zajímavou snahou o posunutí tématu či Hostivíc vtipnými nápady a dobrým zpěvem. Pro nás to byla mimo jiné i velice inspirativní ukázka tří rozdílných přístupů k práci s dětmi, k přístupu k dramatizaci i k volbě výrazových prostředků.

Než jsme v jednotlivých skupinách začali (usilovně) pracovat na vybraných textech, společně jsme vytvořili jakousi skupinovou koláž. V koláži se odrážely kresbičky každého z nás, soukromně (a v ústraní) vypracované na téma vybraných textů. Tyto malůvky pak vedly a určovaly směr práce jednotlivých skupin přes všechny překážky k (vytvořenému) cíli.

A ještě předtím — samozřejmě — po vybrání a přečtení textu určeného k dramatizaci jsme se kolektivně dohodli na tom, co komu v textu nebylo jasné a jaké téma (nebo jaká témata) v textu je (nebo jsou).

TAK: A můžeme přejet k úvodu. Hana Budínská nám nevypráví o tom, jak pracuje s dětmi, ani o tom, jak má pracovat s námi. Tím, že nám to ke konci semináře samo dojde a že ona vše jen zevšeobecní a shrne, právě podpoří tvůrčí náladu, při níž musí být každý aktivní.

Ve třech skupinách si vybíráme text podle materiálu, který jsme si vybrali. Se zavřenými očima si každý jednotlivec vybírá předmět. Tyto předměty z různých materiálů nás dělí do tří skupin. (Papír, dřevo, látka.)

Uvolňujeme se, navazujeme kontakty. Seznamujeme se s lektory: S Hanou Budínskou a Jaroslavem Provazníkem. (Podle nám již známého zákona VŠECHNO JE JINAK nepřijel Karel Vostárek.) Tylovo divadlo v Rakovníku je příjemný prostor a starají se tu o nás příjemní lidé.

Jedu na seminář do Rakovníka. Žádné lepidlo, nůžky, nitě, jehly, barevné plakáty, časopisy, krabice a krabičky vezu s sebou. To tam budeme dělat pan-

dušky nebo nějaký kulisy či co? No — uvidíme...

21. 4. 1988 — Je mi zle. Beru si v práci náhradní volno a celý den prospím. Zítřka na seminář nepojedu. Někjak se omluvím. **BRŮČEK**

PS: Nedá mi to. Opět zcela v souladu s úvodním heslem VŠECHNO JE JINAK vyznívá práce Středočeského krajského kulturního střediska. Jedněmi dvěma z něho vycházejí skutečně odborné, tolik potřebné, podnětné, inspirativní, výchovné a angažované počiny, jako jsou Kralupská konzervatoř, semináře na ni navazující (např. rakovnícký, FEMAD a jiné akce... Druhými dvěma pak ze stejné instituce vycházejí zcela opačné názory na základní otázky (a to nejen ŽUC), například ve formě otevřených dopisů k současnému stavu a vývoji amatérského loutkářství.

Z toho všeho usuzuji, že demokracie je na postupu. Všichni mohou zasahovat do všeho. No té věci! **BRŮČEK**

Josef Hanzlík KONEC MODRÉHO PTÁČKA

Na stromě někdo volal:
Pimpilim pampam!
A k tomu slyšet zdola:
Ach!

To modrý ptáček zpíval:
Pimpilim pampam.
To kočka slastně zívla:
Áááach.

Na stromě slívy zrály,
pimpilim pampam,
ptáčkoví zachutnaly,
achi!

Kočka si vlnu předla,
pimpilim pampam,
co ta by nedovedla,
ach?

Tu ptáček jako blázen,
pimpilim pampam,
sléti k té kočce na zem,
achi!

Má sladká přítelkyně,
pimpilim pampam,
nesejdeme se v kině,
ach...?

Kočíčka hlavu zvedla,
pimpilim pampam:
Co kdybych tě tak snědla,
ach?!

Jak řekla, udělala,
pimpilim pampam —
a pak se dlouho smála,
achichich ach...

Ptáček moh zůstat živý,
pimpilim pampam —
nebyť tak důvěřivý,
moh dodnes jítat slívy,
achi!

Jedna z básniček, na nichž pracovali seminariсты rakovníckého „postgraduálu“, ze sbírky Josefa Hanzlíka Pimpilim pampam.

PIMPILIM PAMPAM, refrén jedné z básniček Josefa Hanzlíka, je současně titulem sbírky pro děti, kterou tento básník vydal v nakladatelství Albatros pro své v roce 1981. Letos začátkem roku vyšlo její druhé — rozšířené a nově uspořádané — vydání.

EVA WILLIGOVÁ

Když si hrajeme s míčem

(Ukázka ze scénáře pro první třídy ZŠ vhodného i pro děti předškolního věku)

Scénář se zaměřuje na pohybovou výchovu s mezidřevními vazbami na český jazyk. Vychází z pokynů doc. dr. Jany Berdychové — volí pohybový výraz volný, individuální improvizovanost. Veškerý pohyb je inspirován veršemi FRANTIŠKA HRUBINA, vychází z nich, rozvádí je, zpracovává je pohybem. Tyto básně mají působnost nejen v kategorii přednesu. Jsou to skladby dynamické, výrazně rytmické, s dějovým jádrem. Scénář obsahuje tyto básně: Na pasece, Nezpůsobný míček, Když si hrajeme s míčem, Kutálení a Na výletě.

ci — ne přesnou simultánnost. Veškerý pohyb je inspirován veršemi FRANTIŠKA HRUBINA, vychází z nich, rozvádí je, zpracovává je pohybem. Tyto básně mají působnost nejen v kategorii přednesu. Jsou to skladby dynamické, výrazně rytmické, s dějovým jádrem. Scénář obsahuje tyto básně: Na pasece, Nezpůsobný míček, Když si hrajeme s míčem, Kutálení a Na výletě.

■ Přeš lavičku přebíhají děti. Klus volný s krásným držení těla, ruce upažené k zachování rovnováhy. Když dítě seskočí, hodí mu vedoucí míč. Děti si s míči hrají každý podle svého (kutálení, vyhazování do výšky...). Vedoucí hází dětem míče za zvuků veršů F. Hrubina Na pasece tak, aby děti míče chytlily vždy na konci verše. První dítě dostává míč až na druhý verš.

VEDOUcí: Kdo přeběhne první kládu, ten dostane míč, pimpilim pampam, a ten vzadu a ten vzadu musí z lesa pryč, a ten, kdo z té klády sléti, nesmí vícekrát mezi děti!

Vedoucí usedá na lavičku, děti kolem ní.

VEDOUcí: Hop, můj míčku, hop! Tys mi pěkný míček, skáčeš do kytiček! To je nezpůsob! Neskákej v nich, míči, kytičky se ničí. Hop, můj míčku, hop!

Děti se připraví s míčky a pinkají si s nimi o zem na slova Hrubinovy básničky. Na poslední tři verše („Neskákej v nich, míči...“) děti vyhodí míč vysoko nad hlavu, rychle dřepnou a míč chytají. Děti v podřepu zakončí cvičení a lehnou si na záda a položí si míček na nohy. Zvednutím nohou se míče kutálejí na prsa. Zvednutím trupu se kutálejí nazpět. Cvičí se na Hrubinovu báseň Kutálení. Každé kutálení se uskuteční na jeden verš.

VEDOUcí: Jablíčko se skutálelo, vůbec nic ho nebolelo. Podívejte, jak se konlí, nemá ani jednu bouli, kutálí se, kutálí — to jsme se mu nasmáli.

Děti se posadí na zem a vytvoří kruh. Sedí v sedu rozkročeném. Vedoucí podává míč jednomu z nich. Děti kutálejí míč přes kruh jedno druhému tak, aby se všechny děti vystřídaly. Přitom recitují

báseň. Každý verš recituje to dítě, které míč kutálí.

1. DÍTĚ: jablíčko se skutálelo,
2. DÍTĚ: vůbec nic ho nebolelo.
3. DÍTĚ: Podívejte, jak se konlí,
4. DÍTĚ: nemá ani jednu bouli,
5. DÍTĚ: kutálí se, kutálí —

VŠECHNY DĚTI: to jsme se mu nasmáli. Děti vyskakují, běží k vedoucí. Dítě, ke kterému se míč dokutálí naposledy, jí jej podá.

VEDOUcí: Či jsi, míči? Teď už ničí, teď jsem všech. Jako motýl, jako vltř ve vlasech.

Děti společně s vedoucí utvoří nepravdělnou skupinu, vedoucí vrchním obloukem hodí míč jednomu z dětí, to je již dalšímu, až se všichni vystřídají. Míč končí opět u vedoucí.

VEDOUcí S DĚTI: Či jsi, míči? Teď už ničí, teď jsem všech. Jako motýl, jako vltř ve vlasech.

Děti si stavějí míče na zem. Hledají, jak by se míče daly nejlépe rozestavět na kruh Škatule, Škatule, hejbejte se. Jedno dítě zůstává bez míče.

DĚTI: Škatule, škatule, hejbejte se! Je tu stromů jaro v lese, jeden strom, dva stromy, deset stromů, dohrajem a půjdeme domů.

Děti se rozbíhají — hrají přebíhanou s kulturou pohybu. Dítě, na které nezástane míč, vypadá ze hry a odstraňuje jeden míč. Hra pokračuje až do konce.

■ Před dlouhou řadou let — na přelomu 60. a 70. let, v dobách, kdy se moderní dramatická výchova teprve probouzela k životu a hledala své možnosti — vycházela v ÚKV (nejprve v ÚDLUT, což byl jen jiný název pro totéž) Divadelní výchova, dnes už vlastní periodiku, redigovanou Evou Machkovou. Několikrát do roka vycházela v ÚKV také Textová příloha Divadelní výchovy. A právě v této řadě brožurek vyšla v roce 1974 v č. 2 a 3 práce Ewy Willigové Básnické dílo Františka Hrubina a jeho uplatnění v dramatické výchově dětí. Z jejího obsahu: Příprava veršů z pohybové výchovy a Textové přílohy DV mohly tyto materiály objevit na krajských nebo možná i okresních kulturních střediscích. Při troše štěstí...

(pk)